

Yttrande över lark-ling-utredningen, juni -99

Lennart Nord
inst f landskapsplanering

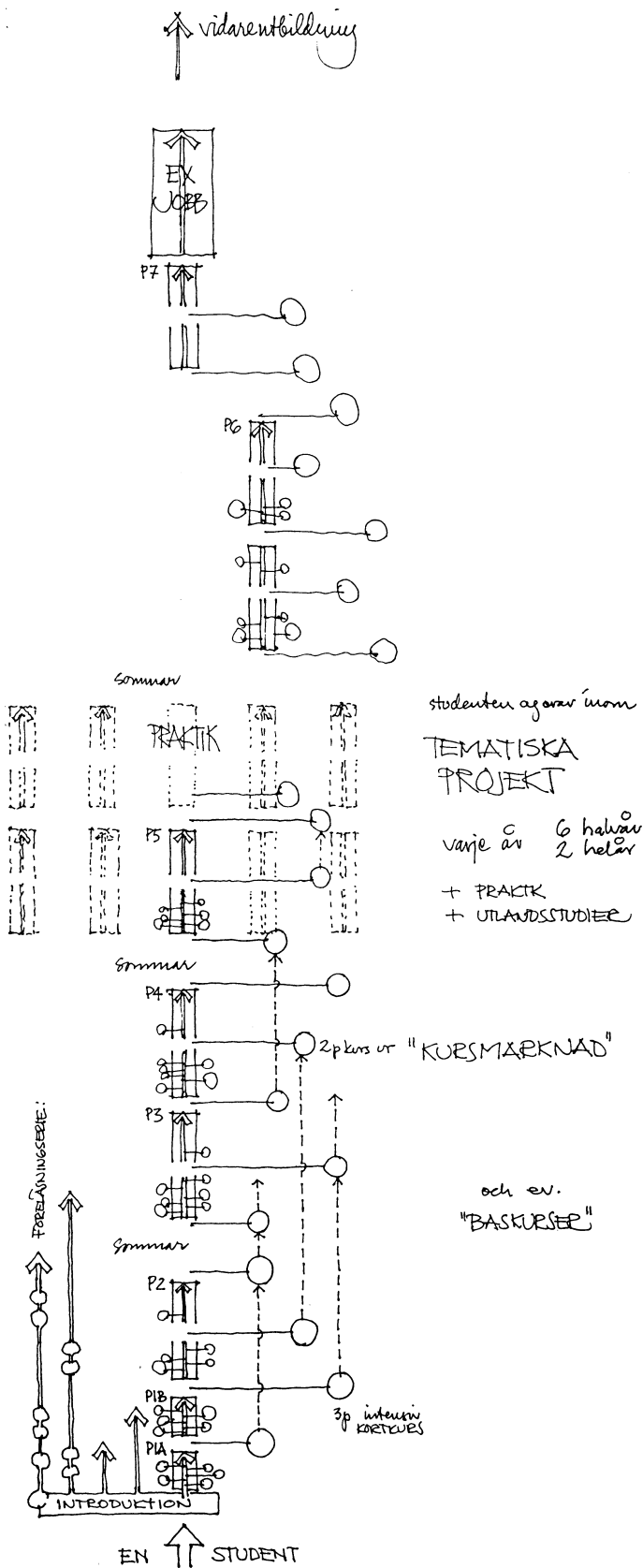

illustration av en students väg genom
ett lark-program som utgår från
en intensiv koppling mellan
VETA och GÖRA – styrt av
studenten och examinatorer i samspel

— jämför illustrationen av utredningens
förslag på baksidan

Yttrande över lark-ling-utredningen, juni -99

Jag kan blicka tillbaka på alla utredningar som gjorts sedan Lark-72. Den förvandlingen från hortonom- till landskapsarkitektutbildning tog jag entusiastiskt del i som ny i miljön – utifrån min praktik men framför allt mina erfarenheter som oppositionell student på Chalmers – för en mer humanistisk och saklig arkitektroll.

I Lark-72 bidrog jag bl a med femklngen *människan, rummet, rörelsen, material och metod* för introduktionen i landskapsarkitektur de första åren. Den figurerade länge.

Lojal med utvecklingsarbetet och försöksverksamheten med universitetsdemokrati på 70-talet ådrog jag mig rektors missnöje. Varken det eller Skages sopkvastar fick emellertid iväg mig. Mitt engagemang i den 'bästa' arkitektutbildningen var starkare. Att jag arbetade på halvtid bidrog. Jag kunde 'fylla på' med den andra halvan. Mina år vid institutionen kan beskrivas som kontinuerlig pedagogisk utveckling av verksamheten. Delvis av tvång, för att klara målen på allt mindre utrymme. Med stöd från pedagogiska enheten har jag därför genomfört en rad pedagogiska projekt, av olika dignitet. Allt från rapporten "Rollspel som pedagogiskt redskap" (-83), över studier av genomförda examensarbeten, med "Reflection as a Pedagogic tool" (inkl iakttagelsen att andra arkitektskolor saknar utvecklad feedback), till dagens snart avslutade "Skissandet som didaktiskt fenomen" – allt med 'programpedagogik med feedback' som synligt resultat. Jag refererar i detta sammanhang också till en lång rad yttranden och inlagor om larkutbildningen* genom åren.

Först några reflektioner.

Det är svårt att yttra sig på utredningens villkor, man blir snärjd av dess perspektiv och struktur.

Det handlar dels om *målbilden*, föreställningarna om verkligheten – i morgon och dels om *konsekvenser* av utredningens förslag.

Därmed handlar det också om *alternativ* till detta.

Konsekvenser och alternativ hänger ihop. Att vara kritisk leder till alternativ, det hör också till yrket. Jag försöker teckna *två scenarier*, där utredningens förslag är det ena.

Målbilden först. Utredningen präglas av "management"-perspektivet. Det är svårt att värja sig från känslan att ett nytt spår tagit överhanden, att den samlade bilden av yrkesrollerna tagits alltför mycket för given. Lämnats därhän. Man undrar vilka de 15 intervjuade är. Man kan inte skaffa sig en egen uppfattning utan att veta det.

Vilka är rollerna? Vem är morgondagens landskapsarkitekt? Det är den stora frågan.

Utredningen måste ske med en balanserad framtidsbild av landskapsarkitekten. Formulerad.

Utredarna påpekar att *förnyelse* av miljön kommer att dominera morgondagens arbetsuppgifter. Det är säkert riktigt. Och det gäller troligen alla nivåer och de allra flesta perspektiv. Men på vilket sätt och vad är konsekvenserna? Hur kommer man att avgränsa sitt uppdrag?

En övergripande fråga, som är extra viktig för mig, är landskapsarkitektens *roll* i samhällsbygget (och då menar jag inte tjaftet om 'spindeln i nätet'). Är morgondagens landskapsarkitekt beredd att *ta ansvar för landskapet*? Eller drar man sig tillbaka till mer begränsat rolltagande?

Hur tar man *ansvar för människans landskap*? Det landskap hon använder, rör sig i, upplever. Det landskap som föder oss, som ger vår habitat och som bär vår kulturella uttryck. Det landskap vi *är* i, i mellanrummen – alltför 'mellan hav' till 'mellan hus'. Vilka kompetenser behövs? Vilka attityder?

Varje förändring av landskapet förändrar också det samhälle vi lever i, formar. I stort som smått, allt från drastiska förändringar till emergenta.

I detta verkar landskapsarkitekten i många roller och i många perspektiv. I sitt förhållande till landskapet, människans landskap är han/hon inte bara uttolkare och organisatör, förändrandet gör henne/honom också till scenograf och koreograf och skulptör. Gemensamt är att en landskapsarkitekt måste ha en djup känsla för basala begrepp som *människan, rummet, rörelsen, material och metod*. och samverkan dem emellan.

Även en handläggare måste kunna se, förstå och förmedla effekterna av förslag till förändring i ett landskap. Det är omöjligt att sortera in 'min samhällsbyggare' i endera kategorien "design" eller "planering". Det måste vara båda. De är varandras förutsättning. Direkt eller indirekt, medvetet eller undermedvetet ...

I förra programformuleringen sattes *förmågan* i centrum. Förmågan att tolka en situation, att utifrån det skissa alternativa förslag till förändring och i sin tur tolka konsekvenserna av dessa och därtill göra det begripligt för andra... Tolk vad? Förslag till vad? Det är här de fem begreppen ovan kommer in.

* t ex Alnarps framtid, ett förslag (-95), Världen och landskapsarkitekten (-93), Översynen av utbildningsplanen (-91), kursutvärderingar ...

Vad kan vi mena med förnyelse? Att göra en stor P-yta till 'pocketparc' eller ändra ett industrikvarter till bostadsd:o, ser vi det som renodlat gestaltungsuppdrag eller förnyelse av staden? Kan landskapsarkitekten negligera kontexten? Kan landskapsarkitekten bortse från landskapet, människorna, historien utanför själva uppdraget? Vår tids tendens att fokusera uttrycket snarare än innehåll och empati, vart leder det? ... (Jag kom hit en gång för att slippa arkitekternas skygglappar)

Det leder ovillkorligen till frågan *vad det är för en landskapsarkitekt vi skall utbilda?* Har vi något ansvar för den etiska hållningen i yrket, för attitydbildning ... ? För 'förmågans' motorer? Det är basala frågor. De kan inte överlämnas till en emergent summa av vad som händer i de enskilda kurserna, till lärarnas hållningar. Det handlar om en helhet, om relationer mellan allt det studenten möter i sin femåriga vandring, och gör. Att påverka denna helhet, målrikta den, kräver ett ständigt offentligt samtal inom institutionen och Alnarp. Och det påverkar ordnandet av programmen. Hur utbildningen ser ut.

Om vi inte inspireras av Gordon Cullens the art of relationship kan kanske kvantfysiken kännas modernare.

Två scenarier

Konsekvenserna av utredningens förslag är mycket svåra att tolka. Vad är det som skall tolkas? Utredningen organiserar 'kunskapskvanta', kvalitet och kvantitet är gömda i fyra scheman (lark). Innehållet i 'lådorna' är vad det är nu. För nyheterna är det vad rubrikerna antyder, kanske med några ytterligare nyckelord. Det räcker inte långt. Man riskerar att tro att man menar samma sak. Jag går runt detta genom att beskriva utbildningen i två scenarier sedda genom en students ögon. Mina insikter i programmiljön blir en förutsättning för tolkningen.

1. Utredningens förslag

Det heltidsläsande som studenterna drivit genom har nu blivit princip.

I augusti/sept skall man försöka förstå vad akademiska studier är för något, vad en landskapsarkitekt resp en landskapsingenjör är. Vad som förenar, vad som skiljer. Vilka roller man kommer att ha i yrkeslivet. Här motiveras man att bli initiativtagande, reflekterande, kunskapssökande, kreativ... här förstår man att studierna bedrivs på eget ansvar mot egna mål.

Sedan domineras de två första åren av kunskapsinhämtande, den ena obligatoriska femveckorskursen efter den andra i lågt tempo, med ämnet fokuserat av specialister och svag koppling till den yrkesroll man talade om i inledningen. En gång per år bryts detta med ett nioveckorsprojekt. (om det kommer tidigt blir motivationen i de följande högre(?), kommer det sist kan givna kunskaper tillämpas(?).)

I projektet utvecklar man sin 'arkitektförmåga', (man har fem projekt på sig genom utbildningen att utveckla en professionalitet), dvs att träna sig använda yrkets redskap och grafiska språk, att problematisera, skissa och tolka. Och samtidigt börja ta i vad arbetsprocessen är och vad det innebär att organisera sitt arbete. Men, nio veckor är mycket kort (se *projektstruktur* på slutet). Tempot blir högt, frustrationen blommar, eftertanke, alternativ och sökande efter inspiration och kunskaper blir eftersatt. Men nio veckor går snabbt över. Och rester görs de påföljande veckorna.

Progressionen står studenten för själv, dvs att tolka relationen mellan det jag gjort och det jag vill göra...

Feedback värt namnet lär det inte bli tid till. (se *feedback* på slutet)

Andra året kan studenten välja **en** femveckorskurs av ett smörgåsbord om tio (i utredn namngivna) kurser, kanske fler (A-nivå). Kan undra hur många som inte väljer formlära II, utan tar samhällslära eller miljöpsykologi t ex. När läser man de andra man har lust till? Tredje eller fjärde året? (på A-nivå?)

Efter praktiken i trean kommer det tredje projektet (eller före?) Eller ligger det de nio sista veckorna? De flesta går nog CAD-kursen (åtm för säkerhets skull). Då finns det utrymme till en femveckorskurs, resten av 'kunskapskurser' söker studenten under fjärde året. Halva tiden där skall disponeras till det, dvs 20 p. Med 5/10/20-poängsmallen är det högst fyra kurser + den i trean. Studenten som söker progression, som söker djup och bredd, som är nyfiken och upptäcker nya behov efter hand, han/hon har 20-30 p på sig att fördjupa de 60 p man fick på A-nivå. Och ta upp sådant som inte behandlades då. T ex de nio kurser (A) man inte hade utrymme till.

Studenten står också inför frågan vad för sorts kurser han/hon vill prioritera. Instrumentella kurser för projektet? Fackkunskaper? Bildning?

Vad skall Alnarp stå för? I utredningen är t ex det historiska perspektivet nästan obefintlig: topografins och topologins historia (dvs landskapets), stadsbyggnadshistoria, filosofi och vetenskapsteori, landskapsarkitekturens teori och historia med yrkets 'personligheter' m m. Och var är GIS?

Efter praktiken väljer studenten inriktning(?). (Vill man bli planerare har man gjort det redan i tvåan.) Det innebär att man anvisas projekt och lämpliga kurser de två sista åren.

Det sista halvåret (åk 5) gör man sitt exjobb. Institutionen gör allt för att studenten skall bli färdig inom tidsramarna.

Hur är *arbetsförhållandena*? Hälften av tiden de två första åren läses tillsammans med landskapsingenjörer. Alla kurser utom projekten är öppna för dem, och för andra!? Det innebär att kurserna får brottas med problemet att bli en identitet, ett 'vi'. Kort tid, många deltagare, olika mål,...

Kurser med ett stoff mot tentamen blir effektiva. Envägskommunikation med stora grupper (var?) och sedan eget arbete (hemma?) Andra pedagogiska former får det besvärligare. Fem veckor är kort för traditionell PBI, ... var hittar man utrymme för grupparbeten till dem och till projekten? ...

Projekten omfattar 150 p, med CAD är det 145 veckor ritsalstid. Med god planering räcker ritsalarna till *lark* (men vart tar *ling* vägen?). Därtill:

minst 100 p inriktningskurser — var?

minst 110 p kurser på A-nivå — var? Hur? Tillsammans 5 å 6 kurser samtidigt.

För studenten blir det 'arkitektmiljö' 25% av tiden, dvs att sitta i ritsal vid ritbordet bland andra med diskussioner och inspiration, ... *Räcker det?*

Och räcker datorutrustningen? Vad betyder det för studenten att köa mot en sannolikhet på 10%, dvs få datortid 4 av veckans 40 timmar (eller 6 av 60). Hur blir studentens vardag på Alnarp? Var hör jag hemma, vad är mitt...

Rutin, trygghet hör definitivt till ingredienserna i ett attraktivt Alnarp, liksom bra tillgänglighet.

När studenten blickar tillbaka på sin utbildning vad kan han/hon se? Jo, en femårig stapel 'lådor' ..., en sak i taget— se figuren på baksidan. Hur mycket *eget val* ligger i den stapeln? Hur mycket av 'förmågan' har utvecklats genom de initiativen?

En fråga till: hur fungerar studier vid andra universitet (halv- eller helårs)? Utrymmet förefaller begränsat

sammanfattningsvis:

- vad innebär det att ha gått på Alnarp? Vad är 'Utbildningens själ' i förslaget? Är det självklart att studenterna blir självständiga och driftiga? Det ger sig inte självt.
- Och vad är Alnarp? Vad har detta sydsvenska(?) campus för identitet? Landskapslabbetts framtid, tillgängligheten, ..., kvaliteten på det vi ger och det vi gör. Är det attraktivt?
- var tar humanismen vägen, de historiska perspektiven?
- rollfördelningen mellan lark och ling i samspelet — vad innebär det för identitetsbildningen under utbildningen, särskilt de inledande åren. Gemensamma erfarenheter, ett gemensamt 'språk' är mycket eftersträvarvärt, men hur tillfredsställer man båda ambitionerna samtidigt?
- utredningen talar om progression, men uttrycker det bara genom nivåer. Serien av projekt är en klar möjlighet till medveten pedagogisk progression, men det förutsätter en ambitiös samverkan och det diskuteras inte.
- 25% till 'arkitektförmågan' räcker inte, inte med så långa pauser (ett projekt/år).
- kursutbudet är oflexibelt och i obalans mellan nivåer; medveten progression svårt att uppnå
- kursutbudet är också i obalans i förhållande till ämnesinnehållet — Hur många 'lådor' ryms i systemet? När man kompletterar.
- pedagogik? Behandlas ö h t inte.

Till sist, men inte minst. Efter genomförd "managementlinje" *kan man kalla sig arkitekt** då? Det verkar inte så. Vad skall man då kalla den kompetensen, vad har den som gör den enastående?

* I utredarnas perspektiv måste det vara en central fråga vad dessa chefer är, vilken kompetens de behöver? Det ger mig en fråga från 'andra hållet':

vad är det som gör att man kallar sig ...arkitekt? Varför en landskapsarkitekt på dessa chefpöster? "leda projekt, ... social kompetens..." är inte poängen, det 'kan' många. Botaniska insikter har andra mer av, andra är skickligare gestaltare, o s v.

Poängen är 'arkitektförmågan', i vårt fall att (re)organisera landskapet på estetisk grund, dvs sinnligt i vår kulturella kontext. Eller annorlunda uttryckt, detta att urskilja, problematisera ur det oklara, osäkra — att samtidigt vara kritisk och se möjligheter, att se struktur i komplexiteten. Och därur illustrera konkreta förslag omedelbart möjliga att diskutera i en större krets. Samtidigt som man behärskar kunskapsfältet och kan "leda projekt..." bl a.

Kvalitet är vad som eftersträvas. Och det kan bara nås inifrån. Jämför arkitekternas strävan att återta sitt ansvarstagande för helheten i byggprocessen, att åter bli samordnare och 'ordförande' (i byggmötet).

2. *Ett alternativ...*

Att plocka i kursutbudet är inte meningsfullt. Att studenten skall kunna söka sin 'nisch' ansluter jag mig till. Och utredningens genomgående *sekvens av projekt*. Denna inbjuder till ett annat sätt att organisera programmet. Där ges en kontinuitet, där finns studentens initiativ, där finns möjligheter till ett konstruktivt och inspirerande spel mellan veta och göra... Det hugger jag medveten om att jag utmanar ett oerhört starkt förgivettagande i invanda sätt att organisera undervisning – packeterat för ansvar och mätbarhet.

Jag bygger givetvis alternativet på kritiken mot det förra. Bristen på uppenbara drivkrafter för studenten. På bristande möjligheter till progression med kurser i flera steg. På bristande flexibilitet och därmed tungroddhet. Och detta att Alnarp måste utveckla sin 'själ'. Det skall vara omtalat, ryktbart.

Visserligen finns det också fler än de tre inriktningarna (det antyds ju med utredningens speciella). Men kursstrukturen är startseg med de många spiltorna, och vad följer på det? Inte förrän efter halva studietiden har studenten anspråk på sig att välja aktivt, att ta initiativ ...

Bristen på pedagogisk diskussion är besvärande. Pedagogik handlar om relationer också i organisatorisk mening. I högsta grad. Att försätta studenten i meningsfulla situationer, ge utgångspunkter och ramar som öppnar snarare än stänger in. Man kan se studier som en sorts koreografi där studentens väg framåt är hans/hennes improvisationer över anvisade möjligheter, och andra. Det goda samspelet mellan student och mentor resp handledare* förutsätter en nyfiken student.

...som bygger på studentens egen vandring genom utbildningen

Se illustrationen på första sidan.

I studentens perspektiv skulle det efter en introduktionsperiod fungera så att han/hon går:

- en rad *tematiska projekt* hel- eller halvårsvis
- bredvid dem följer han/hon en *bildningsverksamhet*
- i pauser mellan eller i projekten *intensivläser* han/hon *kortkurser* (serier av kortkurser) eller deltar i verkstäder eller reser eller ...

de tematiska projekten

har en flexibel inre struktur. Studenten formar själv dess mål och innehåll genom att avtala med valda examinatorer vad han/hon vill med sitt projekt – först för sin kunskapsutveckling, sedan som handling...

Resp examinator ställer motkrav på vad studenten skall inhämta under vägen mot projektmålet. Kraven kan riktas mot vad studenten skall åstadkomma i projektet, men också specifikt på litteratur eller på kortkurser eller t o m på miljöer som borde uppsökas. Examinatorn har alltså kontroll och ansvar för att progressionen löper på. Ansvar att ta i samråd med kollegiet för helhetens skull och överblicken. Men ansvaret delas med studenten i 'avtalsförhandlingen' och genom utvärderingen av projektet (som pedagogisk helhet), en feedback som vänds framåt → vad sedan? (se rubr feedback nedan)

bildningsverksamhet

Text filosofi och vetenskapsteori, allmänt; humanvetenskaplig handlingsteori; designteori; landskapsarkitekturens teori och historia; konsthistoria; mm; men också kroki, foto, grafisk teknik; osv

Öppna föreläsningsserier eller aktiviteter som löper över lång tid – hela läsåret, hela utbildningen t o m.

Problemet är att ge 'betalt' för det, annars inga studenter. Formen ger möjlighet att satsa på spetskunskap och aktualitet med ett internationellt forum. Formen kan ge ett väsentligt bidrag till Alnarps identitet. 'Betalning' kan studenten få genom att text examineras på en uppsats om ämnet. Varje sommar? (för studiemedlens skull.) Eller när studenten upplever att mål uppnåtts?

kortkurser

där studenten *intensivläser i pauser* mellan eller i projekten.

Årsplanerna för Alnarps olika program kan ordnas så att det anvisas fem tvåveckorsperioder per år som ägnas intensivstudier i kortkurser – öppna för alla, om inget speciellt motsäger det. Alltså även för *vidareutbildning*. Kurserna kan anta vitt skilda former: allt från endagskurser till flera en- eller tvåveckorskurser som kombineras med hemarbete (distanskurser).

* studenten behöver, för sin utveckling av sin förmåga i medveten progression, pedagogiskt stöd av två slag, dels av en *mentor* – om just progressionen, dels av *handledare* – om problemlösandet.

Det öppnar för ett direktare samarbete med Movium och för samspel i Öresundsuniversitetet och mellan de nordiska larkskolorna.

Varje student kan ta > 50 poäng teori på detta sätt. Hur mycket det blir beror på krav och attityder.

Det befriar organiserandet från 5 eller 10-poängsöket. Är totalt flexibelt. Innehåll och ambition får det utrymme det behöver, varken mer eller mindre. *Intensiteten* är ett mål i sig. Behov av mer omfattande inläsning och/eller mognadsperiod löses genom att lägga sig i två eller flera perioder.

Det första året kan kanske tvåveckorsperioden vidgas till tre.

Motiv för de disciplinerade perioderna är att projekten skall ha heltidsutrymme till sin process och kopplade aktiviteter. Kurser som inte riktar sig till studenter i projekten kan ligga utanför perioderna.

studiegång

Efter andra året 'möter' studenten fem* tematiska projekt. Han/hon avtalar enskilt eller i grupp med två eller flera examinatore om vad han/hon vill uppnå. Första gången nödvändigtvis på C-nivå, sedan ingår det i avtal/examination om C eller D uppnås. På tre år kan studenten genomföra fyra halvårsprojekt (helfart) utöver praktik och exjobb (eller två + ett helårsprojekt).

Inom projekten samspelar studenten med sina (valda) *examinatore*, därtill söker studenten mer eller mindre organiserat samspel med olika *kompetenser*, kompetensgrupper i vår miljö – och utanför. Och studenten har tillgång till *handledare* – för sitt problemlösande och förslagställande.

Sin progression 'bevakar' studenten i samspel med sin *mentor* och kloka människor i övrigt i miljön.

Också *de två första åren* har projekt som synliggör 'vägen framåt'. Där börjar studenten utveckla sin 'arkitektförmåga', ständigt i ett landskap! Men också förmågan att hantera en process måste utvecklas och samspelen med miljöns resurser (lärare, material, landskap). Viktigast av allt är att medvetandegöra landskapsarkitektens arbetssätt, med problematisering, infosökning och den kunskapsutveckling som ligger i syntesen mellan dessa och själva problemlösandet/gestaltningen**. Studenten söker 'hur gör jag?' för att pröva detta mot andras och mot formulerade metoder av olika slag under åren i utbildning. Men de första två åren bör helst *inte* präglas av obligatorier. De bör ändå kunna bli samlade av att behoven är uppenbara. Det finns också 'spärrar' längre fram genom examinerens krav.

Introduktionen till studierna skall ge studenten anledning att blicka framåt och söka sina möjligheter i föreläsningsserier–verkstäder–"kursmarknaden". Och hur just projekten fungerar. I introduktionsveckorna ansätts några av föreläsningsserierna, man får bekanta sig med 'workshop' som företeelse och projekt 1 börjar.

Studenten är igång!

Ett påpekande: studenten behöver ha klart för sig vilka resurser han/hon kan disponera. Det måste uttryckas i realtid, dvs hur många timmar (eller minuter?) studenten har rätt till handledning, examiner- och mentortid under läsår/period/projekt/kurs!

Frågan tidigare hur det kan fungera att studera vid andra universitet, är lätt besvarad. Det fungerar som Alnarps egna tematiska projekt, som alternativ till dem. Studentens mentor är rådgivare och kravställare.

skillnad mellan scenarierna?

Vad säga mer än det uppenbara? Studenten är ständigt sökande i mitt alternativ, men konsumerande i utredningens förslag. I mitt går teoretiserandet mycket längre, > 130 poäng*** jämfört med utredningens max 95 poäng (varav en del kurser med fördel kan ses som projekt) Studenten har oändligt mycket rikare valmöjligheter. Jag tar i det följande upp några företeelser för att illustrera skillnader. Många fler finns.

projektstruktur

Skall studenten t ex:

- ha tid till att utveckla ett eget förhållningssätt till infosökn och kunskapande och söka inspiration,
- ges möjlighet att pröva olika tempo, i form av tidskiss, dagskiss, verkstad, ...,
- och få fördjupa sig i olika aspekter i tematiska studier,

så behövs tillräcklig tid!

1 vecka introd + (3) 4 v teman + 1 v progr + (3) 4 v lösn → förslag + (1) 2 v feedback (hur gjorde jag, hur gör jag sedan?) innebär 9-12 veckor. (utredningsförslaget lägger sig på lägsta nivå som princip, nio veckor)

* samma volym i poäng som utredningens förslag

** det estetiska organiserandet av den praktiska verklighet det är fråga om

*** > 50 p i kortkurser, – 30 p i bildningsverks, > 50 p i projekten

Vill man bearbeta förslaget i något eller några avseenden med presentation / detaljering / vidareutveckla någon aspekt, kräver det ytterligare minst en vecka dvs projektet behöver vara 11-13+ veckor.

Med tid till specifika litteraturstudier, fördjupade programstudier/-skrivning, teoriavsnitt behövs ytterligare tid (examinators krav). Ett projekt om 2x8 veckor 'rymmer' ca 4 p teori (max 6 p).

programpedagogik

När kunskapsinnehållet är överstort och metodfrågan vag återstår egentligen inte annat än att använda sig av studentens vilja, att låta henne/honom uttrycka sina avsikter och genomföra dem. Den pedagogiska konsekvensen blir att examinera studenten på relationen mellan avsikt och resultat. En direkt tillämpning av Donald Schöns anspråk på att *reflektera*.

Mer offensivt uttryckt är det självklart att studenten som skall skaffa sig förmågan att verka som landskapsarkitekt måste vänja sig att uttrycka sina avsikter, för att göra sig själv mer medveten och kunna kommunicera med andra genom processerna.

En direkt följd av detta är:

feedback

Arkitektutbildningars projekt slutar undantagslöst med kritik av upphängda förslag. Studenten lämnas att dra sina egna slutsatser, medvetet men mest undermedvetet. Ett slöseri. En intellektuell skam. Ett sätt att lämna processen, metodfrågorna därhän (eller till det förgivet tagna).

Förslaget som hänger där är en oerhörd *resurs*, man kan säkert hävda att förslaget snarare skulle landa mitt i kursen. Studenten är självklart frågande om 'hur bar jag mig åt?', 'hur kunde jag gjort, om...?', 'hur gör jag nästa gång?', 'vad vill jag satsa på i min fortsatta utbildningsgång?' Hans/hennes förslag representerar ju hans/hennes medvetenhet om problemställningar som behandlats, om verkligheter. Det gör givetvis studenten öppen för reflektion och diskussion, han/hon är seende. Man diskuterar kvalitet.

Ling ?

Jag har bara talat om lark, men kan blott konstatera att samarbetsmöjligheterna är legio enl min uppfattning. Kursmarknaden är öppen för alla som vill, bildningsverksamheten likaså. I projekten kan olika roller rymmas principen är ju att var och en formar sitt. En förutsättning är att man skaffar sig sin identitet i början.

Låt mig till sist återvända till inledningen och målbilden.

samhällsbygget

Låt mig illustrera: i ca 200 vanliga svenska kommuner* saknas en 'kommunarkitekt' för att man skall kunna ta ansvar för hela sin areal, sitt 'landskap' (en motsvarighet till 'stadsarkitekten' för bebyggelsen). I kommunens vardag behöver man se både hot och möjligheter och uppfatta konsekvenser av idéer, processer och åtgärder... Den kompetens man behöver är en landskapsarkitekt**. Tillsammans med andra. Denne landskapsarkitekt är alltså ansvarig för kommunens 'mellanrum'. Vårdar dem, reorganiserar dem estetiskt, själv eller som uppdragsgivare. Denne landskapsarkitekt är varken planerare eller gestaltare. Han/hon är bådadera, löper dagligen från storskaliga, långsiktiga problem till konkreta åtgärder och samtal.

Det tar en stor del av utbildningskapaciteten 70/år i många år för att fylla blott denna brist. Med komplikationen att rollen kräver en erfarenhet och mognad som man knappast har med sig direkt från skolan (liksom man inte kan utbilda sig till en omedelbar chefsroll!) Liksom park- och kyrkogårdsförvaltningar står även kommunernas planeringskontor o liknande inför en kraftig förnyring.

Är landskapsarkitekten samhällsbyggare är det alltså en väg att gå för många inom kåren.

Om den visionen inte blir verklighet så fungerar den i vart fall som metafor. Det 'kommunarkitekten' skulle göra gör landskapsarkitekter då i andra roller. Omfattningen beror på hur medvetna kommunerna gör sig och hur uppdragsgivandet fungerar.

Som sagt. Landskapsarkitekten representerar fortfarande en 'bättre' arkitekt för mig. Med landskapet som förutsättning och objekt och därmed människans landskap och därmed ett humanistiskt perspektiv och en empatisk inställning till liv och rum. Jag kan inte se detta bara som min envetna vision, utan som en självklarhet. Förhållningssättet till yrket och arbetet måste formas av detta.

De pedagogiska och organisatoriska konsekvenserna är uppenbara — en empatisk inställning till liv och rum från början. Och ett självklart ansvarstagande för landskap, och vardag.

* med 10.000 till 90.000 invånare. Av övriga 80 är de flesta mycket små, medan några kan räknas som storstäder (nästan) — med tunga, sektoriserade förvaltningar. Det finns några få landskapsarkitekter i en sådan roll. Mycket få. Ingår det någon bland de 15 intervjuade?

** om inte landskapsarkitekt, så tar andra kompetenser vid, eller utbildar sig någon eller några i organisationen att fylla rollen — med vilka konsekvenser?

illustration av **en** students väg genom utredningsförslagets kursorganisering

